

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szelvényt és anyag! ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetés díjat.

Előfizetési ár
egész évre 10 arany korona
félévre . . . 5 arany korona
Egyes szám ára 25 arany fillér

A kollégiumért.

Baltazár püspök az amerikai alapítványi gondnokság legutóbbi ülésén részletesen beszámolt a második amerikai útjának anyagi eredményéről, amely részint már befolyt, részint kötelezően megígért adományokban legkedvezőtlenebb számítással negyvenezer dollárt teszen ki. Magyar pénzben mintegy három milliárd koronát. Ez az összeg, ép úgy, mint az első gyűjtés eredményének nagyobb fele, a kollégium szegény diákjainak a támogatására fog szolgálni. Az elmúlt iskolai évben hetven millió korona volt az az összeg, amelyet ez az alapítvány juttatott a diákok támogatására. A jövő évben ez még jelentékenyen növekedni fog és azt hiszem, nem sokára abban a helyzetben lesz az alapítvány, hogy negyven-ötven diák egész évi teljes ellátási költségének megfelelő segélyt oszthat ki. Ezt egyetlen ember akadályoktól vissza nem rettenő s hálára sem számító buzgólkodása eredményezte.

Debrecen városa még az elmúlt iskolai év folyamán kimondotta, hogy a vígalmi adó bevételének kizárólag humanitárius célokra fordítandó összegéből bizonyos részt a diákok segélyezésére fordít. Ennek a segélynek az összegéből a most következő iskolai év első felében 7500 arany korona, azaz százhuszonhét és fél millió korona kerül kiosztásra s a második félévben csak ugyanannyira számítva, az egész éven át kétszázötvenöt millió korona. Ennek az összegnek is nagyobb része a kollégiumi diákoké lesz, bár ebből természetesen aránylagosan más intézetek tanulói is részesülnek. De azért mondhatjuk, hogy Debrecen város jóvoltából is vagy húsz diák teljes ellátásának megfelelő összeg fog a kollégium tanulói javára fordíthatni. Ennek a nagyszerű adománynak az érdeme elsősorban a város polgármesteréé, akit bizonyára éppennygy, mint a püspököt, a kollégium iránti tanítványi hála készített a szép elhatározás erélyes keresztülvitelére.

S. Szabó József, a gimnázium jeles igazgatója most állítja össze a debreceni kollégium volt diákjainak a névsorát a 16-ik század vége óta mostanáig. A hatalmas névsorban sok fényes név fog szerepelni. Sok most is élő kiválóság neve is.

Ezek között sok olyan is, aki nemcsak szellemi hanem anyagi tekintetben is alumnusa volt a kollégiumnak. Akinek a szívében tehát épen úgy ég az ő kollégium iránti hála, mint az előbb említett kiválóságainknak. Közülök néhányan — némelyikük több ízben is — igen szépen megemlékeztek az Alma Materről. De én azt hiszem, nem volna közöttük egy sem, aki, ha erre figyelme rendszeresen felhivatnék, a tőle telő áldozatot meghozni kész ne volna a kollégium, s különösen a szegény diákok javára.

A német egyetemek bursensaftjainak egykori tagjai, az „alter Herr“-ek fenntartják az összekötöttséget az elhagyott egyetemmel s azt a sok kedvezményt, amelyet ők maguk diák korukban élveztek, igyekeznek lehetőleg megsokszorozva visszaadni az utánuk következő nemzedéknek. Most már kezdenek Magyarországon is efféle tanulótársi szövetségek létesülni. Olvasunk a bencés, a piarista diákok szövetségéről, a szegedi egyetem barátairól stb.

Nem volna-e itt az ideje, hogy létrehozzuk a debreceni kollégiumi diákok szövetségét? Milyen gyönyörű szép tábor volna ez! S kellő szervezés mellett milyen sok jóra volna képes, nem is a kollégiumért, amely majd csak megél a szoros értelemben vett tanügyi feladatok tekintetében, hanem a debreceni diákokért, akiknek az életét kellemesebbé, barátságosabbá, nyomoruságtól mentesebbé tenni a leggyönyörűbb és legkeresztyénibb feladatok közé tartoznék s egyházunk építésének is egyik leghatalmasabb eszköze volna.

Akiknek a szava messzebb hangzik, mint a miénk, álljanak ennek a szervezkedésnek élére. Késő századoknak is áldó magasztalása tartja fenn emléküket.

Tárca

Ima.

Hősök emlékoszlopa felavatásakor.

Sötét, búrús érzelmek között tekintünk fel egeidre ez órában óh nagy Istenünk! A hálaadó zsolozsmák, a győzelmi énekek, melyekkel e nap reggelén a Szentlélek Isten ajándékait fogadtuk,

gyászdalokká válnak ajkainkon. Szívünk örömei fájó emlékké sötétülnek és bánatkönyökké olvadva törnek elő szemünkben. Oh most ez órában azokról a kedveseinkről emlékezünk, akik az elmúlt évtized véres harcai között legdrágább kincsöket: életüket adták áldozatul a világpusztítás vértől párolgó oltárára.

Mindnyájan veszítettünk Atyánk, nagyon sokat e szörnyű háborúban és mindnyájan siratjuk a pótolhatatlan veszteségeket. Siratjuk édes magyar hazánk hajdani nagyságát, épségét, tündöklő dicsőségét. Siratjuk a Kárpát szent bérceit, melyeknek ormán ellenség zászlaját lengeti a szellő. Siratjuk a négy folyó csobogó habjait, melyek fent északon és odalent délen elnyomóink vetését öntözik. Siratjuk Bácska és Bánát kalásztengerét, Erdélynek kincsrejtő hegyeit. Siratjuk ezredéves történelmünk megszentelt helyeit, hadverő őseink erejének, dicsőségének elrablott ereklyéit. Siratjuk idegen járom alatt nyögő, tőlünk elszakított magyar testvéreink millióit. Ezért folynak Uram szemünknek könnyei e Pünkösdi ünnepén.

Nagy és leverő a mi gyászunk mindezek miatt oh Felséges Isten. Roskadva érezzük, haragodnak búsuult gerjedezését és sújtoló karodnak csapásai alatt nyögve sóhajtok. De másrésről tudjuk, érezzük, hogy e mélységes fájdalomnak mi magunk vagyunk az okozói. Tudjuk, hogy a mi álnokságaink fordították el szent orcádat mi tőlünk. Érezzük, hogy bűneink miatt vertél meg minket, s a mi vétkeink sokaságáért következtek reánk mindezek. Oh mert nem az ellenség fegyverei, hanem saját fiai verték le nemzetünket. Nem harci fegyverek, hanem testvér gyilkok alatt hulltak el legjobbjaink. A világverő hősök, kik haditetteikkel bámulatba és döbbenetbe ejtették Európát, kik sokszorosan nagyobb számú ellenségeket szégyenítették meg, hazatérve zsoldosaivá lettek a népámitó, nemzetgyalázó hamis apostoloknak s drága hazánkat latrok barlangjává tették hűtlen fiai, koldusbottal és bitófával jutalmazván a legszebb honfi erényeket. Sőt a te szent országodnak a falait is ledönteni törtek az istentelenek, szövetségednek szolgálait földönfutókká tették, hogy az állami törvények letiprása után a te örök törvényednek szavát is elnémitván, szabadon vétkezhesse. Ezért szünt meg a örömmek szava a városokban, ezért támad sírás és zokogás a kárpáti hegyeken s a te megérdemelt büntetésed az, hogy önmagában meghasonlott nemzetünk megérett gyümölesként hullott ellenséges népek karjaiba, hogy a mi ezeréves örökségünk idegenekre szállt és szemünk epekedve néznek a hiába várt segedelem után.

De ha tudjuk azt, oh nagy Isten, hogy saját hűtlenségünk és hálátlanságunk döntötte hazánkat a végveszedelembé; tudjuk viszont azt is, hogy megtérésünk, jóra változásunk megmentheti mind azt, amit pusztulni, veszni látunk. Tudjuk, hogy ha ismét jó honfiak leszünk, ha drága hazánkat igazán szeretjük, ha érette küzdeni, munkálkodni, áldozni készek leszünk; ha gyűlölködés, versengés helyett testvéri jobbot nyújtva egymást segítjük, egymást támogatjuk az építő munkában, ha megszerezzük és megbecsüljük az ősi nemzeti erényeket: a te segedelmeddel Uram, a te Atyai szárnyaidnak oltalma alatt visszazerezhettek mind-

azt, amit elrabolt tőlünk a durva erőszak; visszazerezhettek régi határainkat, hegyeinket, rónáinkat, folyóinkat és magyar nevünk megtépett becsületét.

De jaj! ki adja vissza a vérmezőn elvesztett kedveseinket? Ki adja vissza az agg szülőknek korán összeomlott boldog reménységét? Ki ad édes apát a gyámoltalan árváknak, a zokogó özvegyek szeméből ki szárítja fel a hitvesi gyász könnyeit? Oh édes Atyánk, ki hozhatná vissza mindazokat, akik észak, dél, kelet és nyugat távoli harcmezőin jeltelen sírokban pihennek? Oh irgalmas Isten, ha ezekre gondolunk, az öldöklő harcoknak minden rémségei keresztül borzonganak ismét fájó szíveinken. És akik ezt a kínzó emléket hordozzák, itt vannak most szent színed előtt kegyelmes Atyánk, hogy ama pünkössti lélek mennyei vigaszának balzsamával közzgessék, gyógytassák szívöknek vérző sebeit. Itt vannak a agg szülők, öszült fejű édesapák és anyák, akik, mint a bibliai Jákób, sirva kíváncsoznak elveszett fiaik után a koporsóba. Itt vannak a sírázó árvák és gyászba borult özvegyek, akik földi életüknek legfőbb boldogságát, támaszát és szegeletkövét siratják egy évtized leforgása után is. Itt vannak a szerető testvérek, rokonok és jóbarátok, a részvét könnyeivel bánatos szemükben. Itt vannak az idvezült hősök vitéz bajtársai, akik velük együtt végig szenvedték a pusztító háborúnak minden gyötrelmeit, halálveszedelmeit, de a te isteni vezetésed alatt, sok kinszenvedés után élve kerültek haza epedő kedveseik ölelő karjai közé.

Hatalmas Istenünk! Tekints alá csillagtrónusodról ez egybegyűlt seregére; küldd el hozzájuk a vigasztalásnak ama lelkét, kit szent Fiad, a Jézus ígért elválása előtt a tanítványoknak s el is küldötte hozzájuk amaz első Pünkösdi ünnepén. Mondjad e lélek által a vigasztalhatatlan szülőknek, hogy a te mennyei országodban hervadhatatlan koszorúval övezve fogják meglátni elsiratott fiukat a választottak dicsőséges seregében. Mondjad a búsongó özvegyeknek: „hagyd rám a te árvádat és én eltartom azokat”. Neveld az árva gyermekeket a te tisztelettedben, erkölcsi tisztaságban és hazaszeretletben, hogy méltó fiai legyenek a hős apáknak, reményei, biztosítékai magyar hazánk jobb jövődjének. Mondjad, oh Isten! mindnyájunknak, kik e hősök emlékének szentelt napon bánatos érzésekkel ünnepelünk, hogy ne sírjunk a holtakon, hanem inkább az élőkön: mimagunkon sírjunk. Győzz meg bennünket afelől, hogy boldogok, kik a haza védelmében elhaltak, nemcsak azért, mert ők a legdicsőbb halálnemet nyerték, hanem azért is, mert szívökben a győzelem és magyar dicsőség szilárd hitével, lelkükben egy boldog és hatalmas Magyarország ragyogó álmaképevel hagyták itt e földi világot. Mondjad nekünk Atyánk, hogy boldogok ők, mert nem kellett látniok tündérialmaik szertefoszlását; nem kellett megérniök, amit mi megértünk: a nagy összeomlást, az országunkra mért szörnyű ítéletet, hogy a népek leghitányabbjai uralkodjanak felettünk; nem kellett látniok sötét üregét a roppant sírveremnek, hol „nemzet sülyed el” s „hol a temetkezés fölött egy ország vérben áll”.

Mindenható Isten! esedezve kérünk, hogy azt a boldogító reményt, azt az erős hitet, azt az ön-

feláldozó hazaszeretet, amelyeket ez ünnepelt hősök magukkal vittek a sírba, ültessd át örökség gyanánt a mi szíveinkbe, hogy tudjunk az ő példájokon nagy tettekre lelkészek s elvetvén a gyáva kishitúséget, higgyünk egy Istenben, higgyünk egy hazában, higgyünk Magyarország feltámadásában.

Áldd meg óh mennyei Atyánk ezt az emlékoszlopot, amellyel hős fiaink dicső emlékének áldozunk és honmentő érdemeiket kívánjuk megörökíteni. Tedd ezt nemzedékről-nemzedékre a hősi bátorságnak, hazaszeretetének és hív kötelességtudásnak világító tornyává, hogy a reá írott tündöklő neveket el ne homályosítsa, áldott emléküket meg ne szégyenítse az utódok méltatlan volta. És mivel a por haiandó csak elporlandó dolgokat alkothat, mivel az örökkévaló idő rohánása, az évszázadok forgása mindent megöröl, amit mi, manak és holnapnak fiai építettünk: Atyánk, Istenünk, te magad állíts hős fiainknak ércnél és kőnél maradandóbb, romolhatatlan emléket az egymást felváltó emberöltők lelkében, különösen pedig a te örökké való szent országodban, melynek határait nem vonja meg a zsarnoki erőszak, melyben nem lesznek győzők és legyőzöttek, elnyomók és elnyomottak, hanem csak Istennek fiai és a Krisztusnak megváltottai mindörökké. Amen.

Sipos József,
református esperes.

Legyen kötelesség a belmisszió.

Szomorú igazság az, amit Révész Imre dr. e lap f. évi július 18-iki 28—29. sz.-ban megjelent „Belmisszió” c. cikkében megállapít, hogy e kérdésben még ma is az elvi vitáknál tartunk, de még szomorúbb az a kilátás, hogy a közel jövőben — talán épen a ma élő nemzedék életében — nem is fogunk tudni tovább jutni e téren, az elvi vitáinál. Egyházi közéletünk hangos a belmisszió kérdésében megnyilatkozó hozzászólásoktól, s ma már a legszélesebb térre, a presbiteri konferenciák nyilvánossága elé is kihelyeződött a kérdés. És bár az egyházi életnek minden faktora hozzá szól e kérdéshez gyűléseken, konferenciákon, testületi értekezleteken, a valóság mégis az, hogy a belmisszió kérdése csak elvi kérdés marad száz meg száz tárgyalás, ezer meg ezer hozzászólás után is. Nem tud életmegnyilvánulás, életfolyamat lenni.

Azt hiszem, hogy a belmisszió sokat emlegetett ügye egy helyben történt mozdulatlan megredésének csak az az egyetlen oka van, hogy ma sem tudjuk: ki végezze a belmisszió munkáját? A belmisszió ügyével kapcsolatban felvetődő nagyon sok kérdés közül ez fordul elő legritkábban, s ma véletlenül felbukkan is a kérdések forrongótónkelcégéből, ettől a kérdéstől nagyon megijedünk, ezt a kérdési figyelemre nem méltatjuk, meg nem tárgyaljuk s ha kényszerítő tolakodásával határozatra kényszerít is minket, végtelenül színtelen, erőtelen és lélektelen, általánosságban, tehát egyúttal bizonytalanságban mozgó határozattal intézzük el. Kényes kérdésnek tartjuk, amelynek megoldásához fogni nagyon nehéz s úgy elintézni soha sem lehet, hogy a noli me tangere érdekeknek túlságosan érzékeny idegszálaikat háborgatni kénytelenek ne legyünk. Pedig itt az lehet a

kérdés csupán, hogy református anyaszentegyházunk csak ebben az évtizedben is (több időről ne beszéljünk!) meg tud-e maradni, s nem pusztul-e el belmissziói munka nélkül? Akik igazán illetékesek és avatottak arra, hogy e kérdésre református egyházunkat komoly felelősséggel érdeklő feleletet megadják, régen megmondották már, hogy az elpusztulás szélén álló egyházi életünket csak a nagyon komoly és minden térre kiható, felelősségteljes belmissziói munka mentheti meg a haláltól. Ha pedig már az eltagadhatatlan valóság ez, akkor a „hivatalos” egyháznak kell megtalálni e kényes kérdésre a feleletet, és a hivatalos egyháznak kell kimondani, megparancsolni, hogy minden lelkész és minden tanító köteles a belmissziói munkát végezni s ami most már ezzel egyet jelent, köteles minden erejével munkálkodni, hogy anyaszentegyházunk el ne pusztuljon, hanem éljen.

A „hivatalos” egyház azonban mind e mai napig eddig el nem jutott, sőt, mint, ahogy rendkívül óvatos határozatai is mutatják, e pontot meg sem közelítette. Hogy csak egy tényt említsek fel e kérdés tisztázására, utalok az egyházkerületi közgyűlés f. évi május 13—14-iki 157. sz. határozatára, mely a felsőszabolcsi egyházmegyének elhibázott — mert csak a tanítókra és nem a lelkészekre és tanítókra egyaránt vonatkoztatott — határozatára kimondja, hogy a belmissziói munkára való elkötelezést „nem tartja célszerűnek, mert az elkötelezés visszaható erővel bírván, annak a gyakorlatban keresztül vitele nehézségekbe ütközik”. Távol áll tőlem, hogy csak a legkisebb mértékben is bírálni merném vagy akarnám az atyák bölcsességét, mely e határozatot így hozta meg, de tartozom annak őszinte kijelentésével, hogy e határozat, — épen, mert elvi jelentőségű, — velem együtt igen sok lelkészben és tanítóban keltett szomorú csalódást. Ez a határozat mindenestre eszményi, törvényen és szabályrendeleten alapuló, de, hogy a belmisszió ügyének előbbvitelére nemcsak hogy nem alkalmas, hanem egyenesen káros, azt mi látjuk itt a gyülekezetekben, ahol pl. az egyházkerület eszményi és lelki magasságában hozott határozatainak kellene életté formálódniok. Ez a határozat még jobban meg fogja erősíteni a belmissziói munkától vonakodókat abban a törekvésben, hogy az anyaszentegyház rovására túltengett végtelen nagy kényelemszeretetőket az Egyházi Törvények és a Szolgálati Pragmatika defenzív fedezékei mögé ássák be. Nem is akarják meglátani, hogy az egyházkerület elvi határozata a legteljesebb egyéni szabadság biztosításától várja a belmissziói munka kényszer nélküli lelkes végzését, hanem az E. T. I. t. c. 143. §-ára, még inkább ennek B. szakaszára és a Szolgálati Pragmatika XII. 167—232. §-aira hivatkozva, lesznek lelkészek és tanítók is, kik kötelességüknek legteljesebb mértékét az említett §-okban felsorolva látják, s azon túl semmit vállalni nem hajlandók, mert őket a „díjlevél” csak erre kötelezi.

Egyházunk jelen beteg állapotát még jobban sorvasztó, ilyen és ehhez hasonló felfogásnak az anyaszentegyház életében meg kellene szünni, de ez csak akkor fog megtörténni, ha egyházunk felsőbb hatósága nem fog figyelemmel lenni ezekre a gonddal ápolt, rendkívül kényes és szerfelett érzékeny egyéni érdekekre, hanem megköveteli min-

den szolgájától: lelkésztől épen úgy, mint tanítótól, hogy végezze a belmissziói munkát, mert ez neki kötelessége —, ha úgy tetszik: díjlevélén kívül!

Most már csak ahoz férhet szó, hogy van-e az ilyen munkán áldás? Kérdezem, hogy a kötelességből predikáló lelkész és a kötelességből tanító munkáján van-e áldás, mert ennek a munkának az elvégzését az E. T. és a Szolgálati Pragmatika alapján is megköveteli a felsőbb egyházhatóság s őket e munkában ellenőrzi, kötelességből végzett munkájukat elismerésre méltatja, vagy kifogásolja, de mégis az anyaszentegyház szolgálataiba állítja? Az én felfogásom az, hogy a kötelességből teljesített munkán is van áldás, bár természetesen korán sem annyi, amennyi áldást a lelkes munka nyer. Az áldást, az eredményt nem mi érjük el és nem a mi munkánk szüli. Az adja, akitől jó alá minden jó adomány és tökéletes ajándék. Ő adhat a kötelezett munkára is olyan áldást, amilyent mi sohasem reméltünk.

Hogy a munkára való elkötelezéstől ne idegenkedjünk, arra a mi Idvezítőnk megtanít minket, ki a jólét kényelméből a maga kényes és sérthetetlen érdekeinek bástyái mögül kilépni, Isten országáért áldozatot hozni nem akaró ifjúnak parancsol: „eredj, add el vagyonodat és oszd ki a szegényeknek... és jer és kövess engem“, — és az elválás nehezé fájdalom alatt összetört tanítványoknak is parancsol: „tegyetek tanítványokká minden népeket“. Nem hiszem, hogy ezt a példát épen csak a református anyaszentegyháznak ne volna kötelessége követni. Anyaszentegyházunknak parancsolni kell tudni, most különösen azért is, mert ettől függ egyházunk élete. Melyik lesz jobb, ha udvariaskodunk a túlzottan elkényeztetett egyéni érdekek iránt, s hagyjuk az anyaszentegyházat elpusztulni, — vagy parancsolunk a jogokkal körülbástyázott magukat kényeztetőknek, hogy éljen és viruljon az anyaszentegyház, mely a Krisztus teste?

Felsőbb egyházi hatóságainktól — Isten országá érdekében — kérjük és várjuk, hogy a belmissziói munka végzését tegye kötelezővé lelkészekre, tanítókra egyaránt.

Dankó Sándor.

Egyházi autonómia és iskola-fenntartás.

A berekböszörményi egyházközség presbiteriuma a tanítók részére adott államségély visszautasításait, majd pedig az iskolai bezűntetését határozta el. Ez az ügy az egyházi felettes hatóságok beavatkozását tette szükségessé, úgy közgazgatási, mint bírói úton s a bírói eljárás az egyetemes konvent bíróságának ítéletével most már végleges befejezést nyert.

Erre az ügyre vonatkozóan Péntek Ferenc úr, a berekböszörményi egyház volt lelkésze, röpiratot bocsátott világgá, amelyre Szabó István úr, a nagyszalontai egyházmegye esperese, kimerítő választ adott s annak lapunkban közlését kérte. Lapunk terjedelme nem engedi ugyan meg a nagyérdekű levél egész terjedelmében közlését, de az ügy közérdekű voltánál fogva annak jelentősebb részeit mégis közreadjuk, amint következik:

Péntek Ferenc berekböszörményi református lelkész egy „Az államségélyek“ című kis füzetet tett közzé, melyben a maga s a berekböszörményi egyház ügyeivel és egyházi bíróságainkkal foglalkozik; — mivel ez ügyekkel én is kénytelen voltam hivatalosan foglalkozni s úgy látom, hogy a füzetnek nem minden állítása felel meg a valóságnak — nekem nem lévén anyagi tehetségem külön füzetet adni ki — ha lehetséges, méltóztassék közérdekből helyt adni b. lapjában jelen helyesbítő soraimnak, amelyek természetesen a füzettel párhuzamosan érthetők meg legjobban, de így is kivehetők a P. F. helyesbítésre szoruló állításai.

A kultuszminiszter nem vonta meg népiskoláinktól az államségélyt, hanem csak azon tanítói állásoktól, amelyeknek díjlevél szerinti javadalma megüti vagy meghaladja a miniszter által megállapított tanítói fizetéseket; az ily javadalmakhoz természetesen nem kellett államségély; — a miniszter nem kötelezte az egyházakat a tanítói fizetéseknek oly magas összegben való kiszolgáltatására, amint ő megállapította; hanem arra kötelezte, hogy a díjlevelekben, illetőleg a javadalmi jegyzőkönyvekben foglalt természetbeni járandóságokat vagy természetben, vagy a mai folyó értékben adják ki, nem pedig az időközben történt megváltás szerinti s ma már csaknem semmivé leolvadt papirkoronában; — és módot adott az egyházaknak arra, hogy a helyi járandóságokon felül a tanítókat megillető fizetést államségélyben kérjék és kapják meg a kultuszkormánytól; — hogy „egy-egy kisebb gyülekezetnek tanítói javadalmak címén ma már nem milliákat, hanem milliárdokat kell fizetni“, ez olyan állítás, melyet cáfolni sem kell, mert saját valótansága terhe alatt omlik össze; hiszen ma már egy elemi iskolás gyermek is tudja, hogy egy milliárd = ezer millió; a milliárdok tehát legalább is kétezer millió; ugyan melyik kisebb, sőt nagyobb egyház fizet ennyit tanítói javadalmak címén? — ilyen állítást komoly embernek komoly iratban oly könnyelműen odadobni nem szabad.

P. F. azt állítja, hogy a szolgabíró a presbiterek igavonó állatait elárverezteti; kissé lejjebb meg azt, hogy a berekböszörményi tanítók a presbiterek lefoglalt javainak elárverezése után befolyt vételárból kapták meg fizetésüket; — eddigi felterjesztéseiben elárverezéstről még nem szólt; ez ujság volt előttem, utána kellett járni a dolognak, — s a berekböszörmény jegyzői hivatal arról értesít, hogy „elárverezés nem történt“; — hát ha nem történt, szabad azt állítani, hogy történt? — ezt kinek-kinek józan ítéletére bízom; de egyszersmind e füzet szavahihetőségére nézve is mértékül állítom fel.

A berekböszörményi presbiterium nem a teljes díjlevelek szerinti javadalmat ígérte meg tanítóinak, hiszen ezzel különben is tartozott, hanem az államségélyes felekezeti tanítók által élvezett teljes fizetést, tehát a helyi javadalmon felül az eddig államségéllyel fedezett többletet is; a miniszter is csak ilyen feltétel mellett vette tudomásul az államségélyről való lemondást; — már pedig a díjlevél szerinti fizetés és az államségélyes teljes fizetés közt óriási különbség van; s éppen különbség lett botránkozás köve a tanítók s az egyház közt;

ha a tanítóknak díjlevelük szerint termények-

ben való fizetése felülhaladta volna a miniszter által megállapított fizetést, akkor bizonyára nem perelték volna a tanítók az egyházat fizetésük kiszolgáltatásáért s nem marasztalta volna el az egyházat úgy az egyházi bíróság, mint a világi felettes iskolai hatóság; — és ha a tanítók kétszer kapták volna meg fizetéseiket, aligha mutathatna ki két tanító 56 millió korona fizeteskövetelést az egyházzal szemben!

Ha P. F. annyira ragaszkodik az autonómiahoz, mint azt több helyen hangoztatja, akkor miért fordult a miniszterhez azon kérdéssel, hogy kik melyik hatóság (egyházi vagy világi) alá tartoznak? melyik ítélete a jogerős? — hiszen aki az autonómián áll, annak eszébe sem jut ilyen kérdést tenni s éppen a miniszterhez, hanem egyedül az egyházi bíróságot tartja maga felett illetékesnek; — de mert a berekböszörményi egyház az egyházi bíróság marasztaló ítéletét nem hajtotta végre, annak nem engedelmeskedett, azért voltak kénytelenek a tanítók követeléseik érvényesítése végett iskolai világi hatósághoz is fordulni.

Azt mondja P. F., hogy az iskolák fenntartásáról lemondani minden gyülekezetnek kizárólagos joga és ennek gyakorlásában semmiféle hatalom meg nem akadályozhatja; — én meg azt látom, hogy egyházi törvénykönyvünk mást mond; I. t.-c. 3. §-a szerint az iskolák az egyház önfenntartásának eszközei; ha tehát az egyház fenn akar állni, kötelessége iskolákat tartani; — 14. §. c) szerint az egyházközség hatáskörébe tartozik a gyermekek neveltetése, iskoláztatása s iskolák állítása; — ahol tehát községi vagy állami iskolák nincsenek, bizony az egyházközségnek ez nemcsak hatáskörébe tartozik, hanem egyenesen kötelessége is; — 108. §. c) szerint az egyháztagoknak joga a tanítók szolgálatának igénybe vétele; kötelessége pedig 109. §. c) szerint gyermekek oktatásáról gondoskodás; d) szerint iskolai közterhek viselése; — nem is szólván a presbiteriumoknak az iskola épületek jó karban tartása, tanítói fizetések beszedése, kiszolgáltatása, iskolai költségvetések készítése tárgyában fennálló kötelességeikről, mindez csakis iskolák fenntartása mellett lehetséges; — VI. t.-c. 1. §. szerint az egyház kebelében a köznevelés és közoktatás céljára az iskolák szolgálnak; — a 3. §. szerint a népnevelési és népoktatási intézetek felállítását s fenntartását első sorban az egyházközségek feladata; — a 6. §. szerint népoktatási intézeteink fenntartására még alapot is köteles alkotni az egyházközség stb.; — még ha az egyházközség községi vagy állami kezelésbe adja is át iskoláját, akkor is szorosan kell alkalmazkodni a 8. §. utasításaihoz; lemondani pedig iskolái fenntartásáról s egyszerűen beszüntetni azokat semmiesetre sincs joga; ilyet egyetlen gyülekezet sem akarhat és nem határozhat el tanköteles gyermekeinek pótolhatatlan kárára; — s jellemző a berekböszörményi állapotokra, hogy a P. F. vezetése alatti presbiterium éppen most mondotta ki az iskoláknak a f. é. szeptember 1-én való beszüntetését, amire már igazán nem mondhatunk mást, mint ezt: Uram, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek!

El sem tudom képzelni, hogy P. F. milyen bíróság illetékességét ismeri el az ő ügyében, ha az egyházi bíróságok illetékességét nem ismeri el,

mert ezeknek zsebbe tele van államsegéllyel (én ugyan hiába tapogatom zsebeimet, mert azokban csak nincstelenséget, illetőleg van-talanságot talállok); — hiszen a világi bíróságok meg egyenesen az államtól kapják fizetéseiket; — igaz, hogy van valami bírói eskü is, amely alatt szolgálunk; — van valami lelkiismeret is, amely számon kér, jóváhagy vagy büntet; — van törvény is, amely szerint el kell járni, de — úglatszük — mindez nem számít P. F. előtt; szerinte fő dolog az államsegély feltétele, ez irányítja a bírói ítéletében. Gyülekezeteink addig lesznek boldogok és nyugodtak, míg berekböszörményi öntudatra nem ébrednek.

Azt mondja P. F., hogy „a berekböszörményi egyház nem hozott oly határozatot, mellyel a közteherviselést megváltoztatta volna”; — a számtanban $2+1=3$; — hát B.-Böszörményben az egyház által megadni kötelezett tanítói helyi javadalomhoz hozzá véve az eddig az állam által adott, de most önként az egyház vállára átvett államsegély terhét, ez nem szaporítaná a közterhet s nem változtatná azt meg, még pedig hátrányosan? — hiszen éppen P. F. szerint még egy kisebb gyülekezetnek is milliárdokat kell ma már fizetni tanítói javadalmak címén; hát ezek a milliárdok nem változtatnák meg a közteherviselést? — Megfelel erre a füzet 10. lapján Ágod Mihály presbiter, aki szerint P. F. azt mondta nekik, hogy az egyház és iskolák fenntartására elég lesz 108 q búza, — és 1924-ben már 280 q búza sem elég; az 1925. évi költségelőirányzatban pedig már 433 q búza szükséglet van felvéve; éppen négyszerese a 108 q-nak; de hát ez B.-Böszörményben nem szaporulat!

P. F. nem tudja, mi az az Intéző Bizottság, nem talál törvénykönyvünkben ennek létjogosultságát igazoló §-t; igaz, nem talál; hiszen az egyházi törvényalkotók nem voltak próféták s nem tudhatták 1904-ben, hogy milyen világháború szakad ránk s 1919-ben milyen felfordulást, zavart és ihehetetlennek tartott helyzetet teremt a mi száunkra; nem hozhattak tehát §-t az előre el sem képzelhetett lehetőségek bekövetkezése esetére; — de ott van a 9—1919. sz. e. ker. határozatban az e. ker. Rendkívüli Intéző Bizottságnak a szabályzata; ha ezt P. F. figyelmére méltatta volna, akkor nem állítana ilyen valótlanítást, hogy az Intéző Bizottság „először, mint közgyűlés elrendeli a fegyelmi vizsgálatot, azután, mint bíróság hozza meg a maga szigorú ítéletét”; mert a szabályzat 3. pontja egyenesen kiveszi a törvénykezési hatáskört a bizottság hatásköre alól. P. F. összetéveszti az Intéző Bizottságot az Időszaki Tanáccsal; — helyesen így áll a dolog: az Intéző Bizottság, mint közgyűlés elrendelte a fegyelmi vizsgálatot; az Időszaki Tanács pedig, mint fegyelmi bíróság meghozta a maga ítéletét; ez már egészen más dolog és ezt bizonyítják a füzetben idézett periratok (7. és 12. oldal).

P. F. azt mondja, hogy ő sohasem volt híve a zsinat-presbiteri szervezetnek; — az egyházi törvény meg azt mondja (I. t.-c. 2. §.), hogy „a magyar református egyház zsinat-presbiteri elvek szerint igazgatja és kormányozza magát”, állítólag a legnagyobb gondot fordította arra, hogy a törvény: törvény s azt tiszteletben kell tartani; — az ellene lefolytatott és folyamatban levő fe-

gyelmi ügyek ennek az ellenkezőjét bizonyítják; — és még ő vádolja az Intéző Bizottságot azzal, hogy nem törődik a tételes törvényekkel!

Szabó István, esperes.

Iskola

Kerekes Ferenc pedagógiai levelei.

(Folytatás.)

Harmadik kísérő tárgy az **arithmeticá**. Itt már elkezdhető szerinte *tudományosan*, s innen kezdve három éven át, egész a novítus-deákságig tanulják a *puramathesist*, s akkor összefoglaló vizsgát adjanak róla az ifjak. Hogy időt kapjanak hozzá, vegyenek el a sok nyelvi órából, különösen a neki gyűlöletes extemporale dolgozatok idejéből.

„Hanem van a pura Mathesisnek még egy része, amely ide esne, ezekre a szegény gyermekekre. Ugyan ki merjem-e mondani? Csak ki vele, ha megöl is: az Algebra. Nem hány-e kend keresztet magára, mikor azt olvassa, és nem imádkozik-e eképpen: Uram, ne vígy a kísértetbe x , de szabadíts meg a gonosztól y ... Pedig hát „kend nem azok közül a szerencsétlenek közül való, kiknek hajdan, ifjú korokban az Algebrát, ezt a könnyű és szép tudományt, oly nehezé és unalmassá tették, hogy még most is, valahányszor Algebrát említenek előttük, e rémitő névnek csak hallására is borzadoznak, mert mindannyiszor egy nagy fekete tábla jelenik meg előttök, tetőtől fogva talpig teleírva utálatos incognita quantitasokkal, x -el y -nal, és holmi egyenes és dült keresztekkel, melyek őket hajdan annyit kintózták és gyötrötték... Én is másként itélek mindazért, mivel én magam is hajdan gyönyörködve tanultam az Algebrát, elannyira, hogy az én x -et és y -t szomjúhozó lelkem nem elégedvén meg azzal, amit az Algebrából a publica leckéken hallottam, egész könyveket elolvastam ezen tudományra“. Nyomatékosan hangsúlyozza erre vonatkozólag a jó tanítás fontosságát. Ő pl. syntaxista gyerekekkel is próbálta és ment. Nagy baj, hogy a retoroknak latinul kell ezt tanulni. Érdekes elfogulatlanságára és türelmességére, amit a tankönyvek ügyében ajánl: A katolikusoknak jó tankönyveik vannak ebben — úgy mond —, átvehetnénk egyet. Tolerantia jele is volna. Mi zárhatná aztán jobban fejtegetéseit itt is, mint a régi jól ismert refrain: Utmutatást, Utmutatást! Valami hozzáértő, jó szakembert kell megkérni a megírására.

Az algebrát tehát már a retorikai és a poetikai osztályban kezdené és rendszeresen tárgyalná Kerekes. A magasabb dolgok, a differenciál-integrál számítás maradjanak azonban a professorra.

Ezzel végére is ért a Kerekes szónoklattani osztály feletti szemléjének. Csak még egyet vett oda pótlásul: A veteranus retorok kezében legszívesebben látná a Cicero „De officiis“-át, mely szebb és egyszerűbb, mint a „De oratore“, hiszen különben is *gyermeknek írta Cicero*. Egészítse ki

a moralizáló *Sallustius*. Ezzel szerencsésen pótolja a latin tanításról mondott negatív megjegyzéseit; nemcsak korholni, de tanácsolni is tud. Látszik az ilyen utánvetésekből, hogy milyen soká tépelődött egy-egy kérdésen.

A poésis osztályáról.

Első megjegyzése itt is az elhelyezésre vonatkozik: ne szakítsuk szét a retorikai évekkel, és semmiesetre se tegyük elébe a poetikai classisnak a rhetoricainak. A nemi ösztön felébresztésére alkalmas szerelmes versek, régi istenek „latorságait“ tartalmazó anyaga miatt is későbbre való. Különben Kerekes nem szívesen látja ezeket. Azt mondja, hogy ha már a római poézissel kell is kezdeni a költészettant, és tökéletes példái miatt erre kell fordítani a figyelmet, ne Ovidius Metamorphoses-eit olvastassuk elejétől-végig, úgy sincs valami különös jelentősége. „Cérnára fűzött csomó fót“ — mondja ki bátran műalkatáról. Az olvasmány tárgyalására vonatkozólag egészen modern, a Csengeri János már említett módszeréhez igen hasonló eszméket fejteget.

„Másik pestise a Poetica Classisnak a Pantheum Mythicum“, a régi pogányok mythológiája. Bár megrójják érte a keresztényeket, mégis vehetünk belőle példaképeket, de pl. az istenek paráznságai tudása nem szükséges még a latin költők megértéséhez sem, mert — mint mondá — ilyesmit nem is kell olvasatni. A legfőbb általános dolgokat mondjuk el az istenekről és a herosokról. „Írjunk egy rövid, de fontos mythológiát igaz aethesissel és philosophiával, adjunk, mint illik, és mint maguk a pogányok bölcsői is cselekedtek, a mythologiai képeknek természeti és erkölcsi magyarázatokat, tegyük azokat minden botrányoztatásoknak eltávoztatása által ártatlanokká és hasznosokká az igaz poetica phantasiának ébresztésére.“

Nagyon jellemző a kor hazafias irodalmi hangulatára az, amit most mond: *A magyar poésissel is meg kell ismertetni a tanulókat*, hiszen a római költészet tanításának a célja is annak áthozása. Hangoztatja azt, amit Baróti Szabóék óta — vagy még előbb is — annyi változatban hallottunk: *nyelvünk különösen alkalmas az időmértékes verselésre*. Felvet egy érdekes anthologia-eszmét: „Nem jó lenne-e — úgy mond — összeválogatni a nagy poeták munkáiból a versezeteknek mindenféle nemeiből a legremekebb és amellet a legártatlanabb darabokat és ezeket egyesíteni egy könyvben“. A sok író művét úgy sem vehetik meg a gyemek, egyben pedig minden szépség nincs meg. Érdekes az a program, amit a leendő magyar írók elé szab: „Bár minden poeta gyerek tudná könyv nélkül az egész Virgiliust és Horatiust, és annak szépségeit elevenen érezni, írva pedig mindig magyar verseket írta. Nem árt, nem árt, az igaz, ha válnak Janus Pannoniusok és Némethi Pálok, de csakugyan ezerszerre többet használnak a Csokonaiak, a Kisfaludyak, a Berzsenyiek stb.“

Még egy sarkalatos elvét szögezi itt le, ami merőben ellentétes az akkori viszonyokkal: *tilla-*

kozik azon módszer ellen, mely mindenkép vers-
írásra akarja kényszeríteni az ifjakat. Akinek
nincs szárnya; vagy ha van is, de gyenge, fáradt,
nem tud az repülni, legfeljebb alantasan a bokrokon.

(Nagykörös.)

Dr. Törös László.

Magunk között.

A nyomdavállalat ügye állott előtérben az el-
mult hét folyamán Debrecen város közvéleménye
előtt, abból az alkalomból, hogy a város a külföldi
kölcsonnek egy részét a város és egyházkerületünk
közös tulajdonában levő nyomdavállalat erősítésére
kivánja fordítani. Már jóelőre kemény támadások
hangzottak el a legkülönbözőbb helyeken és alkalmak-
kor. Magán a városi közgyűlésen is a szónokok
egész sora vonult fel a terv ellen. Az érvek ugyan
meglehetősen ellentétesek voltak, mert az egyik
rész arról beszélt, hogy nem lehet életképes az
olyan vállalat, amely kölcsönre szorúl, a másik
rész meg abban látta a veszedelmet, hogy az óriási
vállalat tönkre teszi az egész város, sőt környéke
nyomda és könyvkötő iparát; az egyik amiatt aggó-
dott, hogy a másik társtulajdonosnak, mármint az
egyházkerületnek, tán nem is kell a kölcsön, a
másik rész meg attól féltette az egyházkerületet,
hogy majd annak is ugyanakkora kölcsönt kell
adnia s ugyan miből bírja. De azért valamennyien
helyeselték egymásnak, mert nem az érv a fontos,
hanem a konkluzió, hogy t. i. a nyomda ne kap-
hasson pénzt.

A sok szóáradat után Baltazár püspök röviden,
de annál világosabban rámutatott a kölcsön szük-
ségességének az okára és veszélytelen voltára. El-
mondta, hogy az énekeskönyv és a népiskolai
tankönyvek egész országra szóló vállalkozása teszi
szükségessé a befektetésre kívánt kölcsönt, ami
nem adomány lesz a város részéről, tehát az egy-
házkerület részéről nem is lesz duplázandó, hanem
mindakét tulajdonost egyformán terhelő s mindakét
tulajdonosnak egyformán hasznára szolgáló tartozás.
Meg hogy nem a helyi különféle magáncégekkel
szemben való konkurrenciáról van szó, hanem a
református egyház egyeteme részére teljesített nagy
munkáról, amelyben csak a református jellegű ha-
sonló vállalkozások részesülnek, s ha a kölcsön
nem lesz meg, az nem a helyi nyomdákat fogja
konkurrenciától szabadítani, hanem csak azt ered-
ményezi, hogy a református egyház tervbe vett
nagy vállalkozása nem sikerül.

A szavazás tulnyomó többséget hozott a nyomda
vállalat részére adandó kölcsönnek. De az ellenzők
közt mégis voltak igen előkelő református egyházi
tisztiséget betöltő férfiak. Senkinek semmi kifogása
nem lehet ez ellen, legjobb meggyőződésüket kö-
vették. De egy római katolikus bizottsági tag ezt
a megjegyzést tette: Nem tudom elképzelni, hogy
ha az én püspököm arra figyelmeztetne nyilvános
gyűlésen, hogy ennek a megszavazására az egyház
érdekében szükség van, én akkor ellene foglalnék

állást. Inkább megmondanám később magunk között
az ellenkező véleményemet. Pedig — fejezte be —
én nem is tartom magamat jó katolikusnak.

Nem lett volna nehéz pedig meglátni, hogy
a nyomdavállalat részére adandó kölcsön ellen
honnan fuj a szél. A református egyház ügyeivel
kissé foglalkozók jól tudják, hogy az énekesköny-
vekre és a népiskolai tankönyvekre egyaránt az
egyházkerület bizományosa egyik helybeli nagyke-
reskedő cég volt, amelynek tagjai ugyan nem tar-
toznak egyházunk hivei közé, de a radikális de-
mokrata politikai irányzatot propagáló napilapnak
is kiadói. Ha nem sikerül a mi vállalatunknak az
énekeskönyv kiadását megtartani és a tanköny-
veket kiadni: felujulhat a reménység a jó vállalat
újra megnyerésére. Azért az ilyen dolgokat is jó
volna magunk közt megbeszélni. Akkor talán sokan,
akik így a közüzemek tultengésétől való ellenszenv
elvi álláspontjáról nézték ezt a kérdést, észrevették
volna, hogy ez a harc nem volt minden részében
elvi harc.

Közélet

Amerikai püspök Debrecenben.

Dr. Darlington Henry James, Harrisburg Pa.
híres protestáns püspöke július 11-én eljött Deb-
recenbe, hogy viszonzza Dr. Baltazár Dezső püspö-
künk amerikai látogatását. E látogatásnak kiváló
jelentőségét fokozza az, hogy ez volt az első alka-
lom, amikor külföldi atyánkfia magával hozta fele-
ségét, leányát és leányának barátnőjét.

Vasárnap délelőtt a Nagytemplomban ifj. Csánki
Benjámint ígérte után lapunk felelős szer-
kesztője mutatta be a gyülekezetnek az illusztris
vendéget, majd az Úr asztalánál Dr. Baltazár Dezső
püspökünk köszöntötte meleg szavakkal, amire ő
a gyülekezethez buzdító és reményt ébresztő beszé-
det intézett. Délben az egyházkerület és kollégium
vezető férfijaival együtt ebédelt. Délután megtekin-
tette a kollégiumi anyakönyvtárt, ahol a régi kéz-
iratok és incunabulumok érdekelték különösb-
ben. Sokáig időzött a Zichy képe előtt és érdeklődéssel
szemlélte a nemrég kapott Tizian festményt. Dél-
után öt órakor ismét a Nagytemplomba ment, ahol
átadta püspökünknek az amerikai bibliatársulat
által küldött díszes bibliát, amelyhez hasonlót visz
a svéd királynak és a svéd evangélikus érseknek.
Püspökünk viszonzásul új énekes könyvünknek
egyik díszkötéses példányával ajándékozta meg
barátságára jeléül s a magyarságra való emlékez-
tetőül. A templomban úgy délelőtt, mint délután
nagy gyülekezet volt, amelyik istentisztelet végez-
tével a szeretet sok megnyilvánulásával vette körül
a népszerű püspököt és családja tagjait.

Istentisztelet után kikocsiztak a Nagyerdőre,
ahol az egyetem épületei, berendezése teljes mér-
tékben megnyerték tetszésüket.

Hétfőn délelőtt a túlszűfolt és elavult leány-

középiskola helyiségeit, azután a református gimnázium új épületét tekintették meg. Emitt a háború előtti időben megnyilvánult alkotó képességünk bizonyosságát, amott megcsönkített és elerőtlenedett mivoltunk segítségre szoruló szegénységét szemléltek.

Hétfőn délután utaztak el Debrecenből Budapestre, ahonnan a hét végén mentek tovább. Köztünk igen kedves emléket hagytak s reméljük, hogy ők is szeretettel gondolnak reánk.

A gáborjáni egyház örömnepé.

Kettős örömnepet ült a gáborjáni református egyház július 3-án és 5-én.

Július 3-án, délelőtt helyezte fel rendeltetése helyére néhai jó emlékű Sz. Gombos Dávid presbiternek hálás, egyházukat szerető gyermekei által édes atyjok emlékezetére Szlezák budapesti jó-hirnevű harangönönél készült gyönyörűséges hangú, 532 kilogramm súlyú harangját, a nagy munkaidő ellenére is nagyszámú közönség érdeklődése mellett, helyi lelkészi beszéd és imádság tartásával. Árván maradt harangunk így visszanyerte a világháborúba elment társát.

Július 5-én — amikor volt a tulajdonképeni harangavatási ünnep — a 8 év óta nem hallott kettős harang méltóságos kongása hívta a nemrég megújított Úrházába az örvendező híveket, kik azt zsúfolásig megtöltötték. Ördög Lajos pocsjai lelkész emelte a lelkeket magasan szárnyaló, buzgó imádságával a menny és föld mindenható Urához. Áldást kívánva a harangot ajándékozó jókedvű adakozókra, úgyszintén az ugyanezen alkalommal felavatott, Takács Imre debreceni jeles orgonamester által újjaalakított s igen jól sikerült orgona költségét viselő áldozatkész buzgó családra (Gombos-Borza). Majd dr. Hajdu Gyula berettyóújfalui lelkész tartott a tőle megszokott szónoki erővel, úgy formailag, mint tartalmilag erős bibliai alapon szépen kidolgozott, mélyen szántó alkalmi beszédet, mely a nagyszámú hallgatóság figyelmét mindvégig lekötötte. Az ünnepély szépségét, melegségét emelte Karakas András hencidai kiváló orgonista kántor művészi szép orgonajátéka s kellemes hangon előadott szóló éneklése, továbbá helybeli kántortanító Kálmánczhey Gábor által vezetett egyházi énekkar szép összhangzatos éneke.

Délben közebed volt, melyen mintegy száz résztvevő jelent meg, hol a jelenlevő lelkészek felköszöntőikben is kifejezték elismerésüket az egyházokért nagy áldozatot is hozni tudó nemes lelkű Gombos és Borza család iránt, de egyszersmind hangoztatták azt is, hogy nem elég az egyház külső megépítése, hanem lelki megújulásra, lelki reformációra is szükség van mindenütt, ha azt akarjuk, hogy egyházunkon a pokol kapui se vehessenek diadalt.

A közebed után ismét templomba hívtak a harangok, amikor is Zitás István szentpéterszegi ifjú lelkésztársunk végezte az istentiszteletet. Kedves, lebilincselő, magas színvonalon álló beszéde és előadása mély nyomokat hagyott a most is nagyszámú hallgatóság szívében.

Igy zajlott le a gáborjáni harang- és orgonavatási örömnepély. De hajh! örömünk sira-

lomra fordult csakhamar. Ugyanis a délutáni istentisztelet alatt egy sebesen zúgó jégeső száguldott végig határunkon s a még lábán levő gazdag búzavetésünket a földre tiporta s a szó szoros értelmében kicsépelte. A jegek mindent összetörtek. A kenyér botja sokónknak kezében eltört.

„Rettenetes az Úrnak búsulása

S jajszót ad szánkba ránk jövő csapása.

Oda van a mezők ékessége,

A szántóvetőknek reménysége,

Eljött hozzánk a nagy égiháború,

Mely miatt minden szív méltán szomorú.”

(274. dics.)

Szabad az Úr minden teremtésivel.

Gáborján, 1925 július 10.

M. L.

Külföld

A cardiffi presbiteri világkonferencia.

Erről a gyűlésről még sokszor fog szó esni lapunk hasábjain, mert bármilyen szempontból nézzük, nagy jelentőségű volt a presbiteri világ-szövetség tizenkettedik gyűlése. A Presbyterian Alliance négy évenként tartja üléseit, felváltva Európában és Amerikában s e mostani gyűlés volt a jubiléris, a félszázados az 1877-ben összejött első gyűlés óta.

Ezen a gyűlésen a világ minden részén lakó mintegy 40 millió presbiterianust, illetőleg reformátust több mint 500 kiküldött-megbízott és érdeklődő képviselte, akik között tizennyolcan voltunk magyarok: a megszállott területről Sörös Béla (Losonc), Klepp Péter (Torzsa), Gróf Teleki Arthur, Imre Lajos (Kolozsvár), Kapossy Imre (Marosvásárhely), Simó Lajos (Blenkemező), Horváth Jenő és Bedő Béla (theologusok Kolozsvár); Csonka-Magyarországról Dr. Antal Géza, Dr. Boér Elek, Dr. Erdős Károly, György Endre, Máthé Elek, Dr. Petri Pál és felesége, Pongrácz József, Dr. Sebestyén Jenő, Dr. Victor János.

A gyűlés sok, minket magyarokat érdeklő mozzanatára később majd visszatérünk. Most csak annyit, hogy — amint már lapunk jelezte volt — a gyűlésen egyetlen egy tag volt ott a négy életbenlevő közül, aki jelenvolt az első gyűlésen is s ez György Endre, a tiszántúli egyházkerület kiküldötte volt. A jubiléris gyűlés eme mozzanatáról így írt az egyik cardiffi napilap: „A világszövetség jubiléris ülésének megkapó vonása volt nemelt. György Endrének, az első gyűlésen résztvett négy életbenlevő tag egyikének a pódiumon való jelenléte. A magyar presbiter nagy ovációban részesült, az egész gyűlés állva hallgatta, amíg néhány szót szólott. Minden jelenlevő érzelmei mélyen megindultak nemcsak a történelmi vonatkozásért, hanem ama vonaglásra is tekintettel, amelyben a magyar egyház épen most vergődik.”

Nem ezzel kezdődött a konferencián az irántunk való érdeklődés, de kétségtelen, hogy a „magyar presbiter“-nek állandó érdeklődése szün-

telenül ébrentartotta a rokonszenvet egyházunk iránt, amint azt lapunk következő számában részletesen ismertetni fogjuk.

Halottaink

Szemes László biharszentjánosi volt lelkész, e. m. tanácsbíró s a bihari egyházmegyének közgyűlésünkön éveken át képviselője április 28-án meghalt. A boldogult 1871-ben lett a szentjánosi gyülekezet lelkésze s 43 éven át működött ott sok eredménnyel. 1914-ben nyugalomba vonult, de továbbra is ott maradt szeretett hívei körében, kiknek buzgó és hűséges gondoskodása édesítette meg a gyermekeiktől elszakított agg pásztor utolsó éveit.

Nagy Károly érdengelegi lelkész, aki talán nemcsak a Romániához csatolt területen működő, de valamennyi magyar református lelkész között legidősebb volt, 93 éves korában meghalt. Három évvel ezelőtt még maga végezte a lelkészi feladatok mindegyikét. A hét évtizeden keresztül munkálkodott öreg szolgát Papp József gencsi lelkész bucsuztatta el.

Csutoros Albert érendrédi lelkész férfi korának delén 55 éves korában halt meg, özvegyet és hat árva gyermeket hagyva maga után. Az általános kedvelt, csendes, komoly, jóakaratu és nagy buzgóságu lelkészt Papp József gencsi és Gönci Sándor nagykarolyi lelkészek temették el június 17-én általános nagy részvét mellett.

Legyen áldott emlékezetük!

Különfelék

Bemutakozásra nincsen szükségünk, ha némi leg új korszakba lépett is a Debreceni Protestáns Lap ezzel a számmal. A lap szellemi vezetésében mindössze az a kellemes változás áll be, hogy a szerkesztőségnek tagja mostantól fogva dr. Révész Imre is. Az ő neve ugyan egyelőre — pusztán technikai okokból — nincs a lapon külön jelezve, azonban írásaival állandóan fog találkozni az olvasó már ebben az esztendőben is, a jövő évtől kezdve pedig, amikor nagyemlékű nagyatyja életrajzának írását befejezi, s egy más egyházi lap szerkesztésének terhéől szabadulni remél, még intenzívebben fog részt venni a szerkesztés munkájában.

Az, hogy a lapot tovább is az eddigi szerkesztők jegyzik, feleslegessé tesz minden programadást. Irányunk, melyet Révész Imre hozzánk csatlakozása még szembeötlőbbé tesz, marad az eddigi.

Az egyetemes papságnak dolgozunk, egyházunk minden hívének. Szerkesztőségünk összetétele is mutatja, hogy egyházunk lelkészi, világi és tanügyi munkásainak teljes harmóniája a célunk.

Az egész magyar reformátusságnak dolgozunk s ha első renden a magunk egyházkerületének ügyeivel foglalkozunk is, minden erőnkön szívesen adjuk a közös bástyák építésére s a partikuláris ellentétek eltüntetésére.

A református keresztyénségnek dolgozunk. Nem ennek vagy annak a tábornak, résznek vagy felekezethöz. Nem azt keressük, hogy miféle szempontok választják szét a föld különböző nemzetei között élő különböző református egyházak híveit. Hanem azt, hogy mik kötik össze. Mert az a meggyőződésünk, hogy a református keresztyéneknek, mint Jézus Krisztus hű követőinek mindenkifelett szeretniök kell egymást.

Az egyház belső mivoltának dolgozunk: a valósnak, s nem pedig a külső váznak, a látható szervezetnek. A Jézus Krisztusnak dolgozunk s nem a emberi társaságnak. Azért nem szűnünk meghirdetni, hogy az egyház feladata az Isten igéjének tiszta hirdetése, a hívek lelki gondozása és az egyházi fegyelem öntudatos gyakorlása.

Szelidek, szeretetet és egyetértést keresők leszünk mások irányában. De a magunk számára nem keresünk sem népszerűséget, sem elismerést. Az igazságnak akarunk szolgálni, szeretettel.

A Debreceni Protestáns Lap szerkesztősége:

Erdős Károly, Kun Béla, Révész Imre.

Az **anyagokról** is kell tájékoztatni olvasóinkat. Az a társaság, mely majdnem tíz éven át vezette a lap anyagi ügyeit, nem bírt már a felgyűlt restanciával. Arról is volt szó, hogy a lap megszűnik s az egyházkerület a maga közleményei közzétételére hivatalos lapot ad ki. De a kiküldött bizottság ezt a megoldást nagyon drágának és célszerűtlennek találta. Így tovább is a Debreceni Protestáns Lap fogja közölni az egyházkerület hivatalos közléseit, de egyebekben az egyházkerülettől és mindenkitől teljesen független magánvállalkozás.

Bár ennek a magánvállalkozásnak a fenntartása sem volt könnyű. Volt ugyan szó egy nagyon kedvező kapcsolat létesítéséről, de ez itt nem részletezendő okokból nem sikerült. A feloszlott társaság igen nagy kinnlevő követeléssel és ugyancsak nagy adóssággal vált meg a laptól. Az egyházkerületi bizottság mindent számba véve úgy határozott, hogy az egyházközségek a hivatalos közléseket hozó lapért 1925 július 1-től fogva évi 200,000 korona előfizetési díjat fizessenek. Mi azonban ebben az esztendőben nem kívánunk az eddig megállapított áron változtatást tenni és

félelvi nyolcvanötezer koronában

tartjuk fenn a lap előfizetési árát.

Sőt, mivel arra törekszünk, hogy lapunk lehetőleg széles körben elterjedjen, augusztus hó 1-től a folyó év végéig

új előfizetőknek negyvenezer koronáért

is megküldjük a lapot. Ha ugyanis így előfizetőink száma megnövekszik, módunkban lesz az előfizetési díjat általában leszállítani.

Mivel pedig a lap nyomtatása 100-as számokban történik, bizonyos számú felesleges példány áll rendelkezésre. Ezeknek erejéig

segédlelkészek, nyugdíjas lelkészek és tanítók részére a mondott időre

húsz ezer koronáért is

küldhetjük a lapot, éppen csak a kész kiadásaink megtérítéseért.

Az egész vállalkozás azonban csak akkor sikerülhet, ha az előfizetési díjakat pontosan meg-

kapjuk. Ezért kérjük a hátralékok beküldését. Aki pedig lapunkat tovább jártni nem akarja, legyen szives azt legulább visszaküldeni, hogy felesleges költségünk ne legyen.

A pénzküldeményeket leghelyesebb a
43,916. számú

postatakarékpénztári csekkszámára fizetni be, ami úgy a küldőre, mint a címzettre nézve megtakarítással jár. Egyéb, a kiadói feladatokat érdeklő küldeményt egyelőre tovább is a Méliusz könyves boltba kérünk.

A debreceni egyetem disz doktorai. Irlet Károly berni lelkipásztort a svájci magyar gyermeknyaraltatási akció rendezése körül szerzett érdemei elismerésül a hittudományi kar, — Willem Carel Adrien van Vredenburg bárót a hollandiai gyermekakció körül kifejtett munkásságáért a bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi kar tisztelte meg disz doktorsággal. Felavatásuk a jövő iskolai év folyamán lesz. A két kiváló férfiú iránt országsszerite érzett hálának megnyilvánulása ez a kitüntetés.

A királyhágómelleki egyházkerületben az oláh kormány engedélyezte a püspökválasztást.

Külföldi vendégek szép számmal keresik fel csonkalahazánkat. Július 21-én Dr. Macfarland, az amerikai keresztyén egyházak szövetségének főtítkára volt Budapesten, 31-én pedig egy hetven tagú holland társaság érkezik ugyanoda.

Az esztergomi református egyház harangszentelése július 19-én volt dr. Antal Géza püspök közreműködésével.

Debrecen sz. kir. város Népjóléti Bizottsága felhívja a Debreceni Tisza István Tudományegyetem és az összes helybeli középiskolák kötelékébe tartozó tanulóifjúságot, hogy Debrecen sz. kir. város által az 1925—26. tanév első felében kiosztandó segélyek iránti kérelmeiket Debrecen sz. kir. város tanácsához az egyetemi hallgatók a diákjóléti bizottság, a középiskolai tanulók az igazgatóságuk útján 1925. évi szeptember hó 20-ig az iskolai és szegénységi bizonyítvánnyal felszerelten adják be. Felkéretnek az illetékes iskolai hatóságok, hogy a szabályszerűen felszerelt és beérkezett kérelmeket a segélyezésre vonatkozó javaslataikkal együtt terjesszék 1925. évi október hó 1-ig a Népjóléti Bizottság elé. Csupán vagyontalan, szegénysorsú és kiváló előmenetelű tanulók részesülhetnek segélyezésben.

A holland képviselőválasztásokról érdekes kimutatást közöl a Kálvinista Szemle. Eszerint a reformátusoknak négy külön politikai pártja 13, 11, 2 és 1, összesen 27 képviselőt választott meg. Míg a róm. kath. állampártnak 30, a róm. kath. néppártnak 1, együtt 31 mandátum jutott, a szociáldemokratáknak pedig 24 s a kommunistáknak is 1. Ezekon kívül van 9 liberális és 7 demokrata képviselő. A református és katolikus pártok egyesülve teszik a többséget. Csak hogy ennek a többségnek többsége katolikus és pedig tömören egy pártban, míg a reformátusok nemcsak kevesebben vannak, de négy felé oszolva is. Mindenesetre fel-

tűnő a református többségű országban. De úgy látszik, ott is csak úgy van, mint nálunk, hogy a reformátusok nem tudnak egy uton haladni.

A kiskunhalasi gimnáziumban internátus nyílik meg a következő iskolai évvel. Egyelőre negyven tanuló részére, akik egész évre 35 aranykorona ellátási díjat fizetnek. Kezdetnek ez is szép és méltó a követésre.

A keresztyén ifjúsági egyesületek szövetsége Kisújszálláson, aug. 25—30. napjain tartja országos nyári konferenciáját. Ellátási díj napi 25,000 kor. A konferencia szellemi részére vonatkozó leveleket dr. Zsinka Ferenc, Budapest IV., Semmelweiss-utca 8., II. címre kell küldeni.

Szabó Balázs volt alsónémedii lelkészt július 5-én iktatták be a kiskunlacházai lelkészi állásba.

Hírek a Dunántulról. Szücs Dezső csajági lelkészt és tb. esperest, aki országos zsinatunknak is tagja, melegen ünnepelte gyülekezete és egyházmegyéje abból az alkalomból, hogy lelkészi szolgálatban félszázadot töltött el. Ugyancsak Csajágon harangszentelési ünnep is volt. A pápai református egyházmegye a gályarabok emlékére ünnepet rendezett július 15-én a pápai templomban.

Elszakított testvéreink. A jugoszláv uralom alá került reformátusság egyházmegyei tanácsa legközelebb Belgrádban fog ülésezni s akkor emlékiratot nyujtanak át a szerb királynak sérelmeikről. — Ujverbászson a bácskai német református egyházak presbiteri konferenciát tartottak, amelyen kötelezővé tették az egyházi fegyelem erélyes gyakorlását. — A királyhágómenti reformátusok június 12-én tartott egyházkerületi gyűléséről részletes tudósítást olvasunk a Debreceni István szatmári lelkész szerkesztésében megjelenő Egyházi és iskolai szemle című lapban. A gyűlést Széll György esperes imádsága s Csaba Adorján e. m. gondnok beszéde nyitotta meg. Egyházkerületi ügyésszé dr. Thury Kálmán nagyváradi ügyvédet, egyházunk régi jeles munkását választották meg, aki a bihari egyházmegyében viselt egyházmegyei gondnoki tisztéről nemrégiben mondott le az ottani esperes választás következtében. Fényesebb elégtételt azzal a váddal szemben, hogy a világiak és köztük éppen Thury a lelkészekkel szemben ellenséges indulattal volnának, aligha lehetett volna egyébbel adni, mint azzal a csattanós ténnyel, hogy őt éppen egyházkerületi ügyésszé, tehát a közvád képviselőjévé választották. — Babós János, az érmelléki egyházmegye gondnoka lemondott tisztéről. Helyét már be is töltötték dr. Várady Miklós székelyhidi ügyvéddel, aki már majd két évtized óta munkálkodik különböző munkakörökben egyházunk javára. — Nagykárolyban új orgonát avattak fel szép ünnepély keretében, amelyen a helyieken kívül Sárközi Lajos szatmárnémeti lelkész és Saja Sándor szatmári kantor működtek közre. Szabó István jákóhodosi lelkész, aki már 43 év óta dolgozik az Ur szöllőjében, előrehaladott korára tekintettel, nyugalmába vonul.

A Mustármag c. keresztyén folyóirat, a Betánia egyesület kiadása 7. számában értékes közleményeket tartalmaz.

Hirdetőkink figyelmébe. Megkönnyíteni kívánjuk a hirdetési díjak kiegyenlítését s azért a hivatalos hirdetések árszabását ezentúl nem az elfoglalt terület, hanem a szavak száma szerint állapítjuk meg. Az egyfolytában — cím és külön aláírás nélkül szedett hirdetések ára szavanként 600 korona, míg a külön címmel és külön sorba szedendő, aláírással ellátott hirdetések ára szavanként 800 korona. Így minden hirdető maga kiszámíthatja a hirdetés árát. Kérjük is, hogy ezt szíveskedjenek megtenni és a kiszámított díjat a hirdetés szövegének beküldésével egyidejűleg beküldeni. A pénz beküldése legcélszerűbben a

43,916. számú

postatakarékpénztári csekkszámlára befizetéssel történik. A számok is egy-egy szónak számítanak.

A református leánynevelés érdekében nagyfontosságú lépésre határozta el magát a szentendrei református egyházközség. Polgári iskolája mellett eddig csak fiú-internátust tartott fenn, most azonban elhatározta, hogy külön épületben minden követelménynek megfelelő református leányinternátust is szervez, polgári iskolai leánytanulók részére. Ez a leányinternátus szeptember 1-én nyílik meg és benne igen olcsó ellátási díj mellett a növendékek szakszerű oktatásban, gondos, vallásos nevelésben részesülnek. Az állandó felügyeletet az internátust vezető tanárnő és diakonissza testvér gyakorolja. Mivel Szentendre klimatikus, tiszta hegyi levegőjű város, különösen ajánlható az alföldi és fővárosi gyengébb szervezetű, vérszegény gyermekeknek és főképpen ajánlható a polgári iskolával nem bíró községekben lakó református szülők figyelmébe, akik leányaikat határozott református keresztyén szellemben óhajtják felnevelni. Kívánatos, hogy a református társadalom hathatósan támogassa ezt a református leánynevelőintézetet azáltal, hogy minél több református leányt küld ebbe az internátusba. Felvilágosítást és prospektust szívesen küld az igazgatóság.

Beiratkozási hirdetés. A debreceni m. kir. Tisza István tudományegyetem mind a négy (református hittudományi, jog- és államtudományi, orvosi, és bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi) karán a rendes beiratkozások az 1925—26. tanév I. felére 1925 szeptember hó 11-én kezdődnek és bezárólag 22-ig tartanak. Utólagos beiratkozásra engedélyt okt. 6-ig az illetékes kari dékán, október hó 14-ig bezárólag az egyetem Rectora adhat. Utólagos beiratkozásnak azonban a megállapított létszám keretén belül csak azokra nézve van helye, akik valamely más főiskolán azért nem voltak felvehetők, mert ott a létszám betelt. Ezt a körülményt azonban az illető főiskolához beadott s a létszám betelte miatt föl nem vételt igazoló dékáni záradékkal ellátott eredeti kérvény, vagy az illetékes kari dékán bizonyítványának becsatolásával tartoznak igazolni. A tudományegyetemre a fennálló törvények és rendletek értelmében csak oly egyének iratkozhatnak be, kik nemzethűség és erkölcsi tekintetben feltétlenül megbízhatók és csak oly számban, amennyinek alapos kiképzése biztosítható. E rendelkezések az előző tanévekben beiratkozva volt rendes és rendkívüli hallgatók beiratkozási jogát nem érintik, amennyiben nemzethűség szempontjából és erkölcsi tekintetben való megbízhatóságukat megfelelően igazolták. Beiratkozni csak engedéllyel lehet.

Beiratkozásért tehát mindenkinek folyamodnia kell. A beiratkozási engedélyt kérő folyamodványt annak a karnak a dékánjához kell benyújtani, amely karban a folyamodó beiratkozni kíván. A beiratkozási engedélyt kérő folyamodványokat 1925. évi augusztus hó 1. és 31-ike között kell benyújtani. A nemzethűség szempontjából és erkölcsi tekintetben való feltétlen megbízhatóságnak elbírálása céljából minden első ízben folyamodónak a következő okmányokat kell folyamodványához csatolnia: 1. Születési anyakönyvi kivonat. 2. Középiskolai érettségi bizonyítványt. 3. Erkölcsi bizonyítványt folyamodónak eddigi magatartásáról, különösen a nemzethűség szempontjából (városi vagy községi előjáráságtól). 4. Közhatósági bizonyítványt a szülők foglalkozásáról, vagyoni helyzetéről s arról, mióta laknak jelenlegi lakóhelyükön, — azelőtt hol laktak és mivel foglalkoztak. 5. Annak a középiskolának, amelyen a VIII. osztályt végezte, igazgatója által kiállított bizonyítványt eddigi magatartásáról és arról, alkalmas-e főiskolára való felvételre. A nemzeti hadsereg tényleges állományú tisztjei a m. kir. honv. miniszter írásbeli engedélyével kérhetnek beiratkozási engedélyt s akik csak az 1. és 2. pont alatt említett okmányokat tartoznak bemutatni. Tényleges szolgálatban álló állami tisztviselők valamely tudománykarra csak felettes hatóságuk engedélyével iratkozhatnak be. A beiratkozási engedély ugyanannak az egyetemnek ugyanazon karán a hallgatók egész tanulmányi idejére érvényes. Két félévi megszakítás után azonban — kivéve a katonai szolgálatra történt behívást — az engedély megszűntnek tekintendő. A jog- és államtudományi karon előadott államszámvevőtanra a kellő igazolás és az alaki előképzettség fentforgása mellett rendkívüli hallgatókul való felvétel tekintetében ez idő szerint korlátozás nem áll fent. A tandíjat a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr későbbben fogja megállapítani. Debrecen, 1925. évi július hó 7-én. Pap Károly dr., e. i. Rector.

A Parochiális Könyvtárbizottság a könyvpiacra bocsátja a raktáron levő és nélkülözhető kiadványait kötetenként 12 K 50 fillér bolti áron (most 212,500 K). Ez összeg befizetése ellenében portómentesen szállítja a következő köteteket: I—II. Varga: Keresztyén Egyház története. IV. dr. Pruzsinszky: Kálvin János élete I. VII. Dr. Erdős: Újszövetségi bevezetés. VIII. dr. Pruzsinszky: Kálvin János élete II. IX. Kálvin János kisebb művei. X. dr. Horváth: Bölcsészettörténet I. XI. dr. Ravasz: A gyülekezeti ígírhirdetés elmélete. XII—XIII. dr. Varga Zs.: Az ókori keleti népek művelődéstörténete. A III., az V. és a VI. kötetek kifogytak. A XIV. kötet Forgács Gy.: A Belmisszió és a Cura Pastorális kézikönyve, sajtó alatt van és még ez év folyamán meg fog jelenni. Ezután az Egyetemes Agenda, Csizmadia L. fordításában: Kálvin Jánosnak a római levélről írt magyarázata, Rábold Gusztáv fordításában a János evangéliomának, Gvimóthy Jenő fordításában a kisebb páli levelek magyarázata kerül kiadásra. Megrendelések a következő címre küldendők: Kiss Tivadar könyvkereskedő. Pápa. Megjegyzendő, hogy a kiadványokra nemcsak egyházak, hanem intézetek, egyesületek és egyesékek is előfizethetnek. Az előfizetési díj évi 10 aranykorona, mindenkor az állami szorzószámmal. Az előfizetési kötelezettség a Szabályzat szerint 3 évre szól. Az előfizetések szeptember 30-ig a

Magyar Földhitelintézethez, Budapest, V. Bálvány-u. 7. küldendők, a Református Parochiális Könyvtár című folyószámára.

Eladó könyvtár. Révész I. Figyelmező, 1870—78, Sárospataki Füzetek 1857-től, Tóth F., Püspökök élete, Geleji Katona, Kánonok, Kovács Ö., Vallásbölcsezet, Piktét—Fülöp, Erk. tudomány, Erős, Dogmatika, Sinay M., Reformáció tört., Kiss A. XVI. sz. zsinatok. — Révész B., Egyh. könyvtár, Szikszay, Írásmagyarázat, Melanchton, Loci theol., Budai F. Lexikona, Erasmus, Colloquia s más XVII—XVIII. és XIX. századbeli theol. művek. Tudakozódni lehet Szeremley Béla tanárnál, Debrecen.

A nagytiszteletű lelkész urak és presbiteriumok szíves figyelmébe. A debreceni Ingóságközvetítő és áruforgalmi iroda Füredy Richárd szobrászművész úr által mintázott **Kalvin-szobrokat**, valamint bekeretezett kis **Kalvin-képeket** hoz forgalomba, amelynek eladási árából tíz százalékot felerészben a **Kálvineum**, felerészben a **Kálvin-ház** javára ajánlott föl. Tisztelettel ajánlják ezeket a nagytiszteletű lelkész urak és presbiteriumok jóindulatú figyelmébe megrendelés és terjesztés végett. Kívánatra bárkinek a **Kalvin-szoborról** fényképet, a **Kalvin-képből** mintapéldányt díjmentesen küld az **Ingóságközvetítő iroda (Debrecen, református püspöki bérpalota)**. Az Ingóságközvetítő és áruforgalmi iroda tulajdonosai: dr. Szatai Ferenc és Iványi Sándor, mind a ketten református emberek tisztelettel kérik a lelkész és presbiter urakat, hogy debreceni látogatásuk alkalmával üzletüket, amely a püspöki hivatal szomszédságában van, megtekinteni szíveskedjenek ennnyival is inkább, mert az **Ingóságközvetítő** köztudomás szerint **Debrecen legolesőbb beszerzési forrása**, ahol mindenféle ingóság található. **Külön bútor-osztálya van.** A szállítási és a fizetési feltételek a legelőnyösebbek.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk minden barátját kérjük, hogy a fontosabb egyházi eseményekről bennünket rövid tudósítással értesíteni szíveskedjenek. Nagy súlyt helyezünk arra, hogy a közérdekű eseményekről lehetőleg tájékoztathassuk olvasóinkat. Szíves tudósítóinknak ellenszolgálatot tehetni mindig örömről fog szolgálni.

Szlezák László

harang-ércöntöde, harang-felszerelés- és haranglábggyár

Budapest VI., Frangepán-u. 77.

(Saját házában.)

A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÖRHÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal.

TELEFON: 139—62.

Az 1900. évi párizsi világ, 1921. és 1923. évi vas- és gépipari kiállításon aranyéremmel kitüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

Hivatalos értesítés.

A tiszántuli református egyházkerület püspökétől

1629—1925. szám.

KÖRLEVÉL.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Tudomásul vétel s a bölcs vezetése alatt álló minden egyházközséggel leendő közlés kérésével tudatom az egyetemes konvent 225—1925. számú határozatát a következőkben: „Az egyetemes konvent felkéri a presbiteriumokat, hogy a szeptember hó második vasárnap délelőtti istentisztelet perselypénzét ajánlják fel a földrengés által mélyen sújtott egri református gyülekezetünk építkezési költségeire”.

Amidőn az itt közölt határozathoz a magam kérésével is hozzájárulok, egyben kérem utasítani az egyházközségek presbiteriumait, hogy a szóban levő perselypénzt — annak idejében — közvetlenül az egri egyház lelkészi hivatalához küldjék el.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1925 július 18.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1414—1925. szám.

KÖRLEVÉL.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Tudomásulvétel és az érdekeltekkel leendő közlés kérésével tudatom, hogy az I. lelkészképesítő vizsgálatra leendő jelentkezés idejéül f. évi szeptember hó 28-ikának (huszonnyolcadikának) (hétfő) délelőtt 11 óráját tűztem ki. A jelentkezés a lelkészképzőintézet igazgatóságának hivatalos helyiségében történik. Írásbeli vizsgálat ugyanazon nap délután 3 órakor, szóbeli vizsgálat szeptember 29-én, kedden, délelőtt 9 órakor veszi kezdetét.

A II. lelkészképző vizsgálatra jelentkezés folyó évi szeptember 30. (Harmincadikán), szerdán délelőtt 11 órakor az egyházkerületi lelkészi főjegyző hivatalos helyiségében kötelező. Írásbeli vizsgálat ugyanazon nap délután 3 órakor, — szóbeli vizsgálat közvetlenül az I. lelkészképesítő vizsga végeztével veszi kezdetét.

A vizsgálati szabályzat (376—1916. egyhk.) 2. és 22. §§-ai értelmében mind az I., mind a II. vizsgálatra jelentkezők a vizsgálatot megelőzőleg egy hónappal, tartoznak okmányait (theol. végbizonnyítvány) illetőleg I. lelkészképesítő vizsgai bizonnyítvány, összes szolgálati bizonnyítványok a theol. tanfolyam bevégezése, illetve az I. lelkészképesítő vizsgálat letétele óta) a lelkészképzőintézet igazgatójához, illetőleg az egyházkerületi főjegyzőhöz beküldeni, hogy a hiányok idejében pótolhatók legyenek.

Egyházkerületünk legutóbbi 184—1925. számú határozata értelmében a vizsgálóbizottságok a föltételhez szigorúan ragaszkodni tartoznak, úgy, hogy annak elmulasztása esetén a jelölt vizsgálatra nem bocsátható. Az illető esperesek pedig a vizsgálat napjáig hivatalomhoz jelenteni tartoznak, ha az utolsó hónapban valamelyik jelölt ellen fegyelmi eljárás tétetett folyamatba.

Ez alkalommal már a fentidézett legújabb

egyhk. határozat értelmében az aranyértékben számított teljes vizsgálati és pecsétdíj címén 20, illetve 5 aranykorona fizetendő.

Atyafiságos szeretettel
Debrecen, 1925 július 10.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1437—1925. szám.

KÖRLEVÉL.

valamennyi tanintézet igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi június hó 8-án 28,657. szám alatt kiadott intézkedését alkalmazkodás végett alább közlöm.
Debrecen, 1925. évi július hó 14.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.
28,657—1925. VIII. á. sz.

Valamennyi főtisztelendő egyházi hatóságnak.

A Magyar Néprajzi Társaság Emberföldrajzi Szakosztályának és a Magyar-Holland Kulturgazdasági R.-T.-nak kérelmére hozzájárultam ahhoz, hogy a Budapest székesfőváros által fenntartott iskolákon kívül az összes elemi népiskolák ifjúsága részére minden iskolai évben hat, legfeljebb nyolc, a gazdasági irányú továbbképző és önálló gazdasági népiskolák tanulóifjúsága részére pedig november—március hónapokban legfeljebb öt filmelőadás tartassék, amely előadások a film meggyőző erejével, különösen a földrajzi, néprajzi és természetrajzi oktatást lesznek hivatva előmozdítani. Nagy fontosságot tulajdonítok ezeknek az előadásoknak a mai viszonyok között, mikor nehéz gazdasági helyzetünkben a utazás az ifjúság számára jóformán teljesen lehetetlenné vált.

Nagy súlyt helyezvén arra, hogy a film az iskolai oktatás és nevelés keretébe beillesztessék, felkérem főtisztelendő Egyházi Főhatóságot, hogy a maga hatáskörében elrendelni méltóztassék, hogy a felügyelete alá tartozó elemi népiskolák és gazdasági ismétlőiskolák igazgatói és tanítótestülete a Magyar Néprajzi Társaság Emberföldrajzi Szakosztályának és a Magyar-Holland Kulturgazdasági Részvénytársaságnak az ezen ügyben jelentkező megbízottait minden rendelkezésére álló eszközzel, szükség esetén a előadások megszervezésében való aktív részvétellel is támogassák. A tanulóifjúság az előadásokon köteles résztvenni.

A filmnek mint oktató és nevelő eszköznek az iskola keretei közé való beillesztése jelentékeny módon fogja előmozdítani a nevelés és oktatás ügyét amelynek minél tökéletesebb fokra való emelése fontos pedagógiai és nemzeti érdekünk.

Egyebekben van szerencsém utalni a Magyar Néprajzi Társaság Emberföldrajzi Szakosztálya vezetéséhez és a Magyar-Holland Kulturgazdasági R. T. igazgatóságához egyidejűleg intézett rendelkezésemben foglaltakra.

Budapest, 1925. évi június hó 8-án.

Olvashatatlan aláírás.

Pályázat.

A földéaki református praeorans kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalom: jó lakás kerttel és melléképületekkel, törvényes tanítói fizetés, 240 aranykorona kántori, szószéki szolgálatért, külön díjazás. Válaszbélyeg ellenében készséges tájékoztatást ad Mágori Sándor földéaki tanító. Kérvények visszaküldésre bélyeggel ellátva, Szirbik Sándor felügyelő-lelkészhez Makóúvárosra küldendők.

Pályázat.

A makói áll. s. református polgári fiúiskola pályázatot hirdet egy magyar-történet-német (középiskolai tanárnál magyar-német) szakos és egy mennyiségtan-természettan-vegytan szakos helyettes tanári állásra. Javadalom: a X. fiz. osztály 3. fokozatának megfelelő fizetés és lakbér. Református vallású pályázók kellően felszerelt kérvényüket augusztus 15-ig nyujtsák be az igazgatótanács elnökéhez. Az állást szeptember 1-én kell elfoglalni.

Makó, 1925 július 11.

Galamb Sándor dr.,
ügyvéd.
az igazgatótanács elnöke.

Pályázat. A darvasi református iskolaszék új II-k tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés és lakbér törvényes. Kötelességei: Kijelölt osztályok vezetése, belmissziói munkában segédkezés. Kántor akadályoztatása esetén helyettesítése. Menekültek, B) lisztások, orgoznáznai tudók előnyben. Pályázhatnak református férfiak és nők. Nő tanerő a kézimunkát az összes leányosztályokban tanítani tartozik. Oklevéllel, keresztlevéllel, legújabb keletű orvosi bizonyítvánnyal, szolgálati bizonyítvánnyal, a kommün alatti magatartást igazoló bizonyítvánnyal és a visszaküldésre szolgáló postabélyeggel felszerelt kérvények a hirdetmény megjelenésétől számított 10 nap alatt elküldendők. Az állást szeptember 1-én kell elfoglalni. Az egyházmegyeileg már megerősített díjlevél csak az őszi egyházkerületi gyűlés megerősítése után lesz jogerős. Darvas, (Bihar megye) 1925 július hó 12. **Molnár Vince** református iskolaszéki elnök.

Pályázat

az elválasztás folytán megüresedett tarpai önálló hitoktató lelkészi állásra.

Fizetés az államtól IX. fizetési osztály 3. fokozata szerint.

Kötelesség: 24 órasi vallás- és énektanítás hetenként.

Pályázati határidő a lapban való megjelenéstől számított 10 nap.

A választás jogerőssé és az állás elfoglalása aktuálissá akkor válik, mikor a VK. miniszter úr a fizetést kiutalja.

Tarpa, 1925 július 22-én.

Mándy Menyhért,
református lelkész.

Pályázat.

A monostorpályi-i református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet a negyedik férfitanítói állásra.

Javadalom: A földbirtokreform során kapott nyolc kat. hold föld haszonélvezete. A földadónak felerészét javadalmas fizeti. Törvényszerű készpénz és lakbér, állami fizetéskiegészítés, a helybeli politikai községtől ismétlőiskolások tanításáért tiszteletdíj.

Kötelesség: A presbiterium által kijelölt osztály, vagy osztályok tanítása, — most az első egyes osztályt tanítja —, községi fiú ismétlőiskola vezetése, lelkésznek és kántornak helyettesítése, belmissziói munkában segédkezés, különösen pedig köteles énekkart szervezni és vezetni.

Pályázati határidő 1925 augusztus 14. Mene-kültek, B) listások előnyben részesülnek, a személyes megjelenés kívánatos. Az állást szeptember 1-én el kell foglalni.

Dr. Szász Imre,
református lelképásztor.

Pályázat.

A vasmegyeri (Szabolcs megye) református egyház pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett férfi tanítói állásra.

Javadalom: Törvényszabta készpénzfizetés, részint államsegélyből, részint egyházi pénztárból. Természetbeni lakás és kert.

Kötelességek: Kijelölt osztályok vezetése. Énekkar szervezése és vezetése. Belmissziói munkában való közreműködés. Kántortanító díjtalan helyettesítése.

Zenei jártasság ajánlatos.

Menekültek, B) listások előnyben. Az egyház úti és költözködési költséget nem adhat.

Az okmányok visszaküldésére felbélyegzett boríték melléklendő.

Teljesen felszerelt kérvények augusztus hó 15-ig nyújtandók be a református lelkészi hivatalhoz. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Vasmegyer, 1925 július 20.

Református iskolaszék.**Pályázati hirdetés.**

A kéki református elemi népiskola — elhalálozás folytán megüresedett — harmadik tanítói (tanítónői) állására pályázat hirdettetik.

Javadalom: A fizetési osztályoknak és fokozatoknak megfelelő törvényszerű készpénzfizetés, részben a egyház pénztárából, részben államsegélyből. Törvényszerű lakbér.

Kötelességek: A iskolaszék által esetről-esetre kijelölendő osztályok vezetése és tanítása, úgy a mindennapi, mint az ismétlő iskolákban a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint; női kézimunka tanítás; a tantestület részéről esetleg reá ruházandó tisztség betöltése és kötelesség teljesítése; lelkésznek mindennemű kulturális és belmissziói munkában való segédkezés.

Megjegyzések: Mivel a jelenlegi második tanítói lakás teljesen használhatatlanná vált, presbiterium az itt meghirdetett tanítói állás díjlevél szerinti javadalmat képező természetbeni lakását

átadta a családos, második tanító részére, mindaddig, míg az egyház a hátralevő nagyobb épületjavítások eszközlése után olyan helyzetbe jut, hogy a második tanítói lakást újonnan felépítheti. Erre tekintettel állapította meg a presbiterium a díjlevél szerinti lakás helyett a törvényszerű lakbért. Érdeklőkben áll tehát a pályázni szándékozók, hogy itteni lakásukról és ellátásukról még a választás megejtéséig gondoskodjanak, mert az állás elnyerésére annak lesz legtöbb kilátása, aki idejében biztosította elhelyezkedését.

Pályázók, kik csak nők lehetnek, kellőleg okmányolt kérvényeket — az okmányok visszaküldéséhez szükséges postabélyegekkal ellátva — Református lelkészi hivatalnak, Kék, posta Demecser, Szabolcs megye, küldjék 1925 augusztus 12. (tizenkettő) ig. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Református presbiterium.

2115—1925. sz.

Pályázati hirdetés.

A református egyetemes konvent tankönyvbizottsága, minthogy az 1925 május 31-ével lejárt pályázat kellő eredményre nem vezetett, ezennel újabb pályázatot hirdet a Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalatával kötött szerződése alapján az alant felsorolt középiskolai református vallástanítási kézikönyvekre, valamint református népiskolai tankönyvekre, továbbá a református egyházigazgatás körében használatos kezelési nyomtatványok tervezésére.

A kiadandó tankönyveket az ország összes református iskoláiban, a nyomtatványokat pedig valamennyi református egyházi hatóságnál és tanintézetnél használni fogják.

A pályázat nyílt s azon részt vehet minden református tankönyvíró. Pályázni lehet már nyomtatásban megjelent művel is. Az első pályázatra benyújtott művek, hacsak vissza nem vonatnak, ezen pályázaton is résztvevőknek tekintetnek.

A tankönyvek és vezérkönyvek a református világnézetet hirdessék, a református szellemű vallásos nevelés eszközei legyenek s a legújabb egyházi, illetve állami tantervek alapján, az újabb paedagógiai, didaktikai és methodikai eredmények felhasználásával készüljenek. A nyomtatványok az egyházi hatóságok érvényben levő rendelkezéseinek feleljenek meg.

A tankönyvek megszabott terjedelmét túllépni nem szabad.

A pályaművek 1925. évi november hó 1. napjáig a Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalatánál, Debrecen, adandók be.

A pályázat a következő tankönyvekre és nyomtatványokra hirdettetik:

I. Középiskolai vallástani könyvek.a) *Középiskolák.*IV. oszt. : **Hit- és erkölestan**, 4-5 iv.VIII. oszt. : **Apologetika**, 5-6 iv.**Konfirmációi káté** a középiskolák számára, 2 iv.b) *Leányközépiskolák :*III. oszt. : **A keresztyénység élet- és jellemrajzokban**, 4-5 iv.c) *Tanító- és tanítónőképzők :*I. oszt. : **Bibliai ismertetés (Ó-szövetség)**, 4-5 iv.II. oszt. : **Bibliai ismertetés (Új-szövetség)**, 4-5 iv.**II. Népiskolai tankönyvek.****Bibliai történetek**, a II. oszt. számára, 1½-2 iv.**Bibliai történetek**, a III-IV. oszt. számára, 4-4½ iv.**Egyháztörténet**, az V. oszt. számára, 3-4 iv.**Hit- és erkölestan**, a VI. oszt. számára, 3-4 iv.**Konfirmáció káté**, 2 iv.**ABC.**, fonomimikai, 10 iv, írva-olvasó, 8 iv.**Olvasókönyv**, a II. oszt. számára, 10 iv.**Olvasókönyv**, a III. oszt. számára, 12-13 iv.**Olvasókönyv**, a IV. oszt. számára, 12-15 iv.**Olvasókönyv**, az V-VI. oszt. számára, 20-22 iv.**Olvasókönyv**, az ismétlőiskolai tanulók számára, 20-22 iv.**Magyar nyelvtan**, II. oszt., 1-2 iv, III-IV. oszt., 2-3 iv, V-VI. oszt., 4-5 iv.**Földrajz**, a III. oszt. számára, minden megye külön rajzokkal, térképpel. Egyenként 2-2½ iv.

A IV. oszt. számára Magyarország, Megyénként külön, majd vidékenként összefoglalva rajzolva is, 4-5 iv.

Az V. oszt. számára Európa, a VI. oszt. számára a többi földrész. A föld alakja, nagysága, forgása, keringése, égővek, a nap, hold s annak fényváltozatai, álló és bolygó csillagok, üstökösök, göncölszekér s ismertebb csillagok. V-VI. oszt., 6-7 iv.

Számtani gyakorlókönyvek, az I. oszt. számára, 1½-2 iv, II. oszt., 3 iv, III. oszt., 3-4 iv, IV. oszt., 3-4 iv, V-VI. oszt., 4-5 iv.**Történelem**, V-VI. oszt. számára, 5-6 iv.**Természetrész**, V-VI. oszt. számára, 5-6 iv.**Természettan és vegytan**, V-VI. oszt. számára, 5-6 iv.**Egészségtan**, a III-IV. oszt. számára, 2-3 iv.**Egészségtan**, az V-VI. oszt. számára, 3-4 iv.**Gazdaságtan**, a III-IV. fiú oszt., 3-4 iv.**Gazdaságtan**, az V-VI. fiú oszt., 4-5 iv.**Gazdaságtan**, a III-IV. leány oszt. számára, 3-4 iv.**Gazdaságtan**, az V-VI. leány oszt. számára, 4-5 iv.**Alkotmánytan**, az V-VI. oszt. számára, 3-4 iv.**III. Népiskolai vezérkönyvek.****Vezérkönyv :**

a) a vallásoktatáshoz, I-VI. oszt., 8-10 iv.;

b) a beszéd- és értelemgyakorláshoz, I-IV. oszt., 5-6 iv.;

c) a számtan-mértan tanításhoz, I-VI. oszt., 7-8 iv.;

d) a nyelvtan tanításához, I-VI. oszt., 6-8 iv.;

e) a természettudományokhoz, V-VI. o., 3-4 iv.;

f) az énektanításhoz, I-VI. oszt., 5-6 iv.;

g) a rajztanításhoz, I-VI. oszt., 5-6 iv.;

h) a tornatanításhoz, I-VI. oszt., 3-4 iv.

IV. Nyomtatványok.

Egyházlátogatási jegyzőkönyv, Családi értesítő, Születési és kereszteleési anyakönyvi kivonat, Házassági anyakönyvi kivonat, Beléptek anyakönyvi kivonata, Kiléptek anyakönyvi kivonata, Születési és kereszteleési anyakönyv, Házassági anyakönyv, Halotti anyakönyv, Beléptek anyakönyve, Kiléptek anyakönyve, Konfirmációi anyakönyv, Iskolalátogatási jegyzőkönyv, Szavazati lap, Iktató könyv, Konfirmációi emléklap, Gondnoki számadás (bevételekiadási napló), Tankötelesek naplója, Felvételi napló, Előmeneteli és mulasztási napló, Haladási napló, Választási névjegyzék, Egyházi adófőkönyv, Egyházi adókönyvecske, Egyházi adóalap, Elemi iskolai végbizonyítvány, Elemi iskolai bizonyítvány, Egyházi nyugta, Egyházi ellennyugta, Népiskolai értesítő-könyvecske.

A pályaműveket az egyetemes konvent tankönyvbizottsága által felkért bírálók fogják megbírálni.

A pályadíjnyertes mű a Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület Könyvnyomda-vállalata tulajdonába megy át. A díjnyertes mű szerzője középiskolai tankönyvek után nyomtatott ívenként 850,000 K, népiskolai tankönyvek után nyomtatott ívenként 680,000 K díjazásban részesül. A közigazgatási nyomtatványok pályadíja 3.400,000 K.

A díjat nem nyert pályaművek szerzőiknek — költségükre — visszaküldetnek.

Budapest, 1925 június 8-án.

A református egyetemes konvent tankönyvbizottsága :

Gróf Degenfeld József,
főgondnok, világi elnök.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök, lelkeszi elnök.

TELEFON: 113-44. SZÁM.

LOPOS GYULA iskolapadok

athletikai sportcikkek,
iskolai bútorok,

tornaszerek

gyára

BUDAPEST, III., BÉCSI-ÚT 85.

Árjegyzéket és költségvetést
felszólításra küldök. VAVAVA

1-20

TEMPLOMHARANGOKAT

és összhangzó harangozatokat
a legfinomabb harangfémötvözet-
ből, tiszta esengésű, előre meg-
állapított szavatolt harangokkal

tíz évi jótállás mellett

harangszerelvényeket, forgatható
vaskoronával, harangállványokat
hengerelt vasból, szabadonálló va-
lamint fekvő elrendezéssel gyárt

WALSER FERENCZ

tűzoltási szerek és szivattyúk
gyára, harang- és fémöntőde

Budapest VI, Lomb-utca 34-36.

Villamos megálló: Váci-ut, Láng-gyár.

Telefon 95-50.

Telefon 95-50.

Legszébb, legjobb, legmaradandóbb, mert
egész életre tanulsággal szolgáló

Vizsgai jutalom könyvek:

Dr. Erdős Károly:

Az én vallásom

Ára vászonba kötve 5600 K.

Tóth János:

Tiszteletes bácsi mesés könyve.

Apróbb mesék.

Ára 14,000 korona.

Révész Imre:

Az imádkozó magyar.

papirkötés, vörös metszés . . . 14,000
egész vászon . . . 28,000
párnázott, díszvászon, vörös metsz. 56,000
párnázott, valódi bőrkötés, arany-
metszéssel, tokban. . . . 105,000

Filléres Könyvtár egyes számai K 11,000

Ajánljuk: a kiadásunkban megjelent
ima- és énekes könyveinket, melyek
mindenféle alakban és kötésben, u. m.:
papír-, vászon-, bőrutánzat, finom és
legfinomabb bőr-, celluloid kötésekben
kaphatók.

Egyházaknak tömeges vétel esetén
magas kedvezményt nyújtunk.

„Méliusz”

könyvkereskedés

Debrecen,
Ferenc József-ut 26.